

Protokół

4. posiedzenia, 5. sesyi, VI. peryodu Sejmu galicyjskiego z dnia 17. stycznia 1894.

Początek posiedzenia o godzinie 11 minut 32 przed południem.

Przewodniczący: Marszałek krajowy J. O. Eustachy książę Sanguszko.

Sekretarze: dr. Franciszek Paszkowski, Jan Trzeciecki, Jan Duklan Słonecki, X. Siczyński.

Obecnych posłów 105.

Ze strony c. k. Rządu, c. k. Radca dworu Włodzimierz hr. Łoś.

Marszałek konstatuje dostateczną ilość posłów i otwiera posiedzenie.

Marszałek podaje do wiadomości, że protokół 3 posiedzenia uznaje za przyjęty, gdyż nie wniesiono przeciw niemu żadnych zarzutów.

Marszałek zawiadamia Izbę o ukonstytuowaniu się następujących komisyj:

I. Komisya gospodarstwa krajowego:

Przewodniczący: p. książę Sapieha.

Zastępcy przewodniczącego: poseł Jan hr. Tarnowski i p. Polanowski.

Sekretarze: p. Jan Gnoiński i p. Schnell.

II. Komisya gminna.

Przewodniczący: p. Wojciech hr. Dzieduszycki.

Zastępca przewodniczącego: p. Pilat.

Sekretarz: p. Rayski.

Marszałek uwiadamia Izbę, iż przedłużył urlop p. Szczepanowskiemu na 4 dni.

Sekretarz, p. Paszkowski czyta spis petycyj, wniesionych po dzień 17. stycznia b. r., które przydzielono następującym komisjom:

Komisji budżetowej: L. s. 259, 260, 261, 263, 265, 267, 269, 278, 279, 281, 282, 285, 286, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300.

Po odczytaniu petycji L. s. 301 przemawia p. Michalski, popierając tę petycję, poczem Izba przydziela petycję L. s. 301 komisji budżetowej.

Dalej przydzielone zostały komisji budżetowej petycje: L. s. 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 332, 333, 334, 335, 337, 451, 452, 453.

Komisji administracyjnej: L. s. 262, 264, 302, 310, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 458.

Komisji szkolnej: L. s. 251, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 280, 283, 284, 287, 454, 455, 456.

Komisji drogowej: L. s. 252, 253, 254, 255, 338, 450.

Komisji gospodarstwa krajowego: L. s. 256, 257, 258, 268, 336.

Komisji petycyjnej: L. s. 266, 311, 331, 458, 459.

Komisji gminnej: L. s. 330, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361.

362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449.

Następuje pierwszy punkt porządku dziennego, którym jest:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie akcji pomocniczej z powodu klęsk powodziowych w roku 1893.

Sprawozdawca p. Romanowicz, uwolniony od czytania, wnosi imieniem Wydziału krajowego przekazanie tego przedmiotu komisji budżetowej.

Izba bez rozprawy uchwała zgodnie z tym wnioskiem.

Następuje:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z przedłożeniem sprawozdania Rady szkolnej krajowej o stanie szkół ludowych i seminarjów nauczycielskich w Galicyi w latach szkolnych 1891/2 i 1892/3.

Sprawozdawca p. Chamiec, uwolniony od czytania, wnosi imieniem Wydziału krajowego odesłanie niniejszego sprawozdania do komisji szkolnej.

Izba uchwała bez rozprawy powyższy wniosek.

Następuje:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z przedłożeniem sprawozdania Rady szkolnej krajowej o stanie szkół średnich w Galicyi w roku szkolnym 1892/3.

Sprawozdawca p. Chamiec, uwolniony od czytania, wnosi imieniem Wydziału krajowego przekazanie tego sprawozdania komisji szkolnej.

Izba bez rozprawy uchwała powyższy wniosek.

Następuje:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie udzielenia subwencji na restaurację zamku w Żółkwi.

Sprawozdawca p. Chamiec, uwolniony od czytania, wnosi imieniem Wydziału krajowego przekazanie tego przedmiotu komisji budżetowej.

Izba bez rozprawy uchwała powyższy wniosek.

Następuje:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w sprawie zamknięć rachunkowych galicyjskiego funduszu propinacyjnego za r. 1892.

Sprawozdawca p. Sawczak, uwolniony od czytania, wnosi imieniem Wydziału krajowego odesłanie tego sprawozdania do komisji budżetowej.

Izba bez rozprawy uchwała zgodnie z powyższym wnioskiem.

Następuje:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o przedłużeniu ustawy z dnia 20-go marca 1891. Nr. 35. Dz. u. p. co do poboru krajowych opłat konsumcyjnych.

Sprawozdawca p. Sawczak, uwolniony od czytania, zwraca uwagę na myłki w druku sprawozdania, a mianowicie: na stronie 3 sprawozdania, w wierszu 11, zamiast: „w kwocie 6 koron (3 złr)“ powinno być: „w kwocie 6 groszy (3 ct.)“; taka sama myłka znachodzi się w ustawie w §§. 3. i 4. ustęp 1. Po tych uwagach sprawozdawca wnosi wybór komisji podatkowej z 7 członków złożonej i przekazanie jej niniejszego sprawozdania.

Izba uchwała w oddzielnem głosowaniu wybór komisji podatkowej, a następnie przekazanie jej powyższego sprawozdania.

Następuje:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z projektem ustawy łowieckiej.

Sprawozdawca p. Sawczak, uwolniony od czytania wnosi imieniem Wydziału krajowego odesłanie powyższego przedmiotu do komisji administracyjnej.

Izba bez rozprawy uchwała powyższy wniosek.

Następuje:

Pierwsze czytanie wniosku p. Krzysztofiwicza w przedmiocie zmiany wzorowego statutu kas oszczędności.

P. Krzysztofowicz uzasadnia swój wniosek, pod względem zaś formalnym wnosi odesłanie tego wniosku do komisji administracyjnej.

Izba bez rozprawy uchwała zgodnie z powyższym wnioskiem.

Następuje:

Pierwsze czytanie wniosku p. Stanisława Badenigo w przedmiocie zmiany ustawy kraj. o zakładaniu i utrzymywaniu publicznych szkół ludowych.

P. Stanisław hr. Badeni uzasadnia swój wniosek, pod względem zaś formalnym wnosi przekazanie go komisji szkolnej.

Izba bez rozprawy uchwała zgodnie z powyższym wnioskiem.

Następuje:

Pierwsze czytanie wniosku pp. Paszkowskiego i Stanisława Jędrzejowicza w sprawie zmiany ustawy drogowej.

P. Paszkowski uzasadnia swój wniosek, pod względem zaś formalnym wnosi przekazanie go komisji drogowej.

Izba bez rozprawy uchwała zgodnie z powyższym wnioskiem.

Następuje:

Pierwsze czytanie wniosku p. Romańczuka w przedmiocie reformy statutu krajowego i sejmowej ordynacji wyborczej.

P. Romańczuk uzasadnia swój wniosek, pod względem zaś formalnym wnosi przekazanie go komisji prawniczej.

P. Abrahamowicz przemawia za odesłaniem tego wniosku do komisji administracyjnej

P. Antoniewicz wnosi przekazanie powyższego wniosku osobnej komisji z 9. członków złożyć się mającej.

Izba popiera ten wniosek.

Przy głosowaniu Izba uchyła wniosek p. Antoniewicza a następnie uchwała przekazać wniosek p. Romańczuka komisji administracyjnej.

Następuje:

Wybór uzupełniający 1 członka do komisji administracyjnej.

Na skrutatorów do tego wyboru powołuje Marszałek pp: Popowskiego, hr. Zamojskiego, Onyszkiewicza i Herasymowicza.

Podczas skrutynium Marszałek uwiadamia Izbę o ukonstytuowaniu się następujących komisji:

I. Komisja petycyjna:

Przewodniczący: p. Klemensiewicz.

Zastępcy przewodniczącego: pp. Micewski i hr. Mikołaj Wolański.

Sekretarze: pp. Merunowicz i X. Hamorak.

II. Komisja prawnicza:

Przewodniczący p. Zoll.

Zastępca przewodniczącego: p. Weigel.

Sekretarz: p. Klemensiewicz.

Następnie p. Popowski podaje wynik skrutynium wyboru uzupełniającego 1 członka do komisji administracyjnej.

Głosujących 83.

Wybrany p. Klemens hr. Dzieduszycki.

Sekretarz, p. Trzeciecki odczytuje następujący wniosek:

W n i o s e k.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Poleca się Wydziałowi krajowemu, ażeby:

Uchwałę Wysokiego Sejmu z dnia 12. maja 1893, którą sprawozdanie komisji gminnej o wniosku posła Fruchtmanna w przedmiocie uchwalenia ustawy gminnej dla miast nieobjętych ustawą gminną z dnia 13. marca 1889 r. Nr. 24. Dz. u. kr. i dla miasteczek odesłano Wydziałowi krajowemu do zbadania z poleceniem przedłożenia wniosków na najbliższej sesji — i uchwałę Wysokiego Sejmu z 18., 19. 20. maja 1893, którą polecono Wydziałowi krajowemu, aby w dalszym wykonaniu uchwał sejmowych z 25. stycznia 1887, i 24. marca 1892, wygotował wnioski do zmiany ustawy gminnej z 12. sierpnia 1866. w kierunku tą uchwałą wskazanym, wykonał i na najbliższej sesji projekta ustawy gminnej dla miast nieobjętych ustawą gminną z 13. marca 1889. Nr. 24. Dz. u. kr. i dla miasteczek tudzież dla gmin wiejskich Wysokiemu Sejmowi przedłożył.

Lwów 17. stycznia 1894.

Dworski w. r.
wnioskodawca.

Albin Rayski, Dr. Olpiński, Lenartowicz, Klemensiewicz, Michalski, Rogoyski, Goldman, Weigel, Fruchtmann, Palch, Romanowicz, Zbyszewski, Rutowski, T. Merunowicz, Dr. Midowicz, Żardecki, Dr. Czyżewicz.

Marszałek oświadcza, że z wnioskiem tym postąpi stosownie do postanowień regulaminu.

Sekretarz, p. Paszkowski odczytuje następujący wniosek:

W n i o s e k.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm wzywa c. k. Rząd, aby wyjednał w drodze ustawodawstwa państwowego wydanie uzupełnienia §. 1. ustawy z dnia 28. maja roku 1891. L. 47 Dz. u. p. przeciw lichwie, któreby zawierało następujące postanowienie:

Występku w §. 1. określonego dopuszcza się także i podpada tej samej karze ten, kto nieruchomości w najem lub dzierżawę obejmując umawia się z oddzierżawiającym lub odnajmującym o warunki, o których mu wiadomo, że przesadnością korzyści wydzierżawiającym lub wynajmującym przyznanych, sprowadzić muszą na oddzierżawiającego lub odnajmującego zgubę jego pod względem gospodarskim lub do niej się przyczynić, i że tej ich własności oddzierżawiającego lub odnajmującego z powodu słabości rozumu, braku doświadczenia, wzburzonego umysłu lub przymusowego a niekorzystnego położenia materialnego dostrzedz nie może.

Lwów dnia 17. stycznia 1894.

Dr. Julian Olpiński w. r.
wnioskodawca.

Rayski, Żardecki, Potoczek, W. Mizia, W. Stręk, Rogoyski, Michalski, Klemensiewicz, Romanowicz, Dr. Sawczak, Kułaczkowski, Palch, T. Merunowicz, Romańczuk, Kowalski, Hamorak, Dr. Midowicz

Marszałek oświadcza, iż z wnioskiem tym postąpi stosownie do postanowień regulaminu.

Sekretarz, p. Jan Duklan Słonecki odczytuje następujący wniosek:

W n i o s e k.

Zważywszy, że komisye asenterunkowe, zakupujące konie dla c. k. Armii, nie zakupują takowych wprost od hodowców, lecz od tak zwanych liwerantów wojskowych;

zważywszy, że i zakupno źrebców do hodowli, a następnie do użytku w armii przeznaczonych, odbywa się nie w pewnych terminach lecz dowolnie, tak że hodowcy o zakupnie tem wcale żadnej nie mają wiadomości;

zważywszy, że takie sposoby zakupna żadnej zgoła c. k. Skarbowi nie przynoszą ko-

rzyści, wyrządzają wielką krzywdę hodowcom, zniechęcają takowych, a tem samem szkodliwie oddziałyują na chów koni w kraju naszym — wnoszę:

Wysoki Sejm królestwa Galicji i Lodomerji z Wielkiem Księstwem Krakowskiem raczy uchwalić:

Wzywa się c. k. Rząd, iżby stanowczo zaniechano praktykowany obecnie system zakupywania koni dla c. k. armii od stałych liwerantów i aby na przyszłość komisye asenterunkowe dla zakupna koni, tudzież dla zakupna źrebców do hodowli — funkcyonowały w pewnych z góry oznaczonych miejscowościach i w należycie ogłoszonych terminach, tak, iżby hodowcy konie swoje komisji przedstawiać i takowej wprost po cenach ustanowionych sprzedawać mogli, — wreszcie, aby przy komisjach tych zasiadali także cywilni znawcy koni z głosem doradczym.

Lwów dnia 17. stycznia 1894.

E. Klemensiewicz w. r.
wnioskodawca.

Żardecki, Stręk, Dworski, Dr. Weigel, Dr. Midowicz, Kułaczkowski, Barański, G. Romer, Zbyszewski, Rayski, Tyszkowski, Lenartowicz, T. Merunowicz, Rutowski, St. Larysz Niedzielski, Dr. Olpiński, Palch, Antoniewicz, Fruchtman, Romanowicz, Michalski, Rogoyski, Dr. Sawczak, Goldman.

Marszałek oświadcza, iż z wnioskiem tym postąpi stosownie do postanowień regulaminu.

P. Okuniewski czyta następującą interpelację:

Interpelacya

do JW. Pana Komisarza rządowego.

Jaśnie Wielmożny Panie!

Wychodząc ze stanowiska, że bez zagwarantowanego ustawą prawa o swobodzie zgromadzeń nie może być prawdziwej swobody obywatelskiej, i że głos zgromadzeń obywatelskich jest najważniejszym organem, za pomocą którego zarówno Rząd jak i legalni przedstawiciele narodu dowiadują się o jego potrzebach i opinii, zagwarantowało i austryackie ustawodawstwo w art. 12. ustawy zasadniczej z dnia 21. grudnia 1867 Nr 142, Dz. u. p. tudzież ustawą z dnia 15 listopada 1867 l. 135 Dz. u. kr. swo-

bodę zgromadzeń, określając dokładnie warunki tychże i ingerencję władz administracyjnych. Jednakże jak wiele innych, tak i ta swoboda istnieje u nas tylko na papierze, gdyż zawisła jest od samowoli pierwszego lepszego komisarza, jak o tem świadczą chociażby tylko wiece, odbyte dnia 4. grudnia 1893 w Rohatynie i dnia 29 grudnia w Drohobyczu.

Mianowicie na ostatnim tym wiecu nie dozwolił delegat władzy politycznej żadnej krytyki działalności posła do Rady państwa, co więcej wyraźnie oświadczył, że nie dozwoli o posłach mówić, jakkolwiek żadna ustawa nie zakazuje i z natury rzeczy nie może zakazywać krytyki co do posłów, i jakkolwiek art. 13. ust. zasadn. z dnia 21 grudnia 1867 Nr. 142 Dz. u. p. wyraźnie dozwala każdemu wypowiadać swoje zdanie.

Na tymże wiecu ten sam delegat władzy nie dopuścił żadnej krytyki postępowania Rządu ani jego rozporządzeń, chociaż krytyka ta była lojalną i nie kolidowała z §. 300 u. k., czego najlepszym dowodem jest ta okoliczność, że tenże komisarz do dnia dzisiejszego nie zaskarżył mowcy o postępek z tegoż paragrafu.

W końcu po skonstatowaniu obwieszczonego przez urzędową „Gazetę Lwowską“ faktu, że przy ostatnich wyborach do Rady państwa w Żółkwi przeciw dwom kandydatom ruskim wybranym został c. k. Starosta Lanikiewicz, — rozwiązał tenże komisarz zgromadzenie, podając za przyczynę, że mowca dalej mówi „w takim tonie“.

I tak rzeczony delegat władzy bez rozporządzenia całego Ministerstwa, bez Rady państwa, ot tak sobie, na własną rękę zasuspendo-

wał art. 12 i 13 ust. zasadniczej wobec obywateli Drohobyckich na czas nieograniczony, zważywszy, że ewentualny rekurs przeciw takiemu bezprawnemu zachowaniu się komisarza rządowego nie może już naprawić krzywdy.

Zważywszy dalej, że takie bezprawne ograniczenie prawa o zgromadzeniach jest tylko objawem systematycznego przygniatańia niższych warstw narodu zarówno ruskiego jak i polskiego, że zagwarantowane swobody obywatelskie nie mogą być pozostawione samowoli organów rządowych, zapytują podpisani JWP. Komisarza rządowego:

I. Czy wiadomo rządowi o powyższem bezprawnem ograniczeniu art. 12. i 13. ustaw zasadniczych z dnia 21. grudnia 1867 Nr. 142 Dz. u. p. przez komisarza rządowego w Drohobyczu?

II. Czy i jakie kroki zamierza c. k. Rząd poczynić, ażeby ustawy zasadnicze i wobec mieszkańców niższych warstw były w praktyce zastosowywane?

Lwów dnia 16. stycznia 1894.

Dr. Antoniewicz w. r.

Kułaczkowski, Rożankowski, Hamorak, J. Romańczuk, Herasymowicz, Sawczak, Potoczek, Klemensiewicz, Okuniewski, Żardecki, Mizia, Hurryk, Stręk, Dr. Olpiński, Barabasz, Palch.

Marszałak oznajmia, że interpelację tę zakomunikuje c. k. Komisarzowi rządowemu

Marszałek zamyka posiedzenie oznajmiając, iż posiedzenie następne odbędzie się w piątek dnia 19. stycznia b. r. o godzinie 11. przed południem, i że porządek dzienny tego posiedzenia będzie pp. posłom rozesłany.

Koniec posiedzenia o godzinie 1 minut 30 po południu.

Marszałek

Eustachy Sanguszko w. r.

Sekretarze;

Dr. Franciszek Paszkowski w. r.

Jan Duklan Stonecki w. r.

